

РОЗДІЛ IV. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.147:811.111

О. П. Биконя

Київський національний лінгвістичний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ВЕДЕННЯ ДІЛОВИХ АНГЛОМОВНИХ ЗАСІДАНЬ

У статті розглядаються питання, пов'язані з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчанні майбутніх економістів ведення англомовних ділових засідань (ДАЗ) у процесі самостійної позааудиторної роботи (СПР) з ділової англійської мови (ДАМ). Обґрунтована актуальність ведення студентами економічних спеціальностей ДАЗ з використанням ІКТ. Досліджено теоретичні передумови організації СПР з ДАМ студентів економічних спеціальностей. Розглянуто основні служби Інтернету, які викладач може використовувати в навчанні ДАЗ у СПР. Проаналізовано форми ділового усного спілкування, які виникають протягом ведення ДАЗ.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, самостійна позааудиторна робота, ділова англійська мова, студенти економічних спеціальностей, англомовне ділове засідання.

Постановка проблеми. Оскільки англомовна комунікативна компетентність (АКК) у діловому спілкуванні, це – здатність особистості реалізувати успішно ділову усну та письмову комунікацію з носіями мови відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого й опосередкованого контактів у певних сферах і ситуаціях відповідно до комунікативного завдання, то передбачається, що мовець уміє планувати, здійснювати й коригувати власну комунікативну поведінку під час породження та варіювання ділового англомовного мовлення в усній і письмовій формах відповідно до конкретної ситуації ділового спілкування, мовленнєвого завдання й комунікативного наміру та згідно правил ділового спілкування в цільовій національно-культурній спільності.

Актуальність ведення студентами ДАЗ посилюється й тим, що згідно зі змістом «Освітньо-професійної програми (Іноземна мова (за професійним спрямуванням))» майбутній фахівець економічної галузі має бути спроможним володіти лексикою ділових контактів, ділових зустрічей, нарад, бути ознайомленим із мовленнєвим етикетом ділового англомовного спілкування: мовними моделями звертання, ввічливості, вибачення, погодження тощо протягом ДАЗ [5]. Треба зазначити, що майбутній учасник ДАЗ повинен уміти не тільки розмовляти по телефону,

але й залишати повідомлення діловим партнерам, посилати факси та електронну пошту. Адже деякі ДАЗ проходять завдяки тому, що вони використовують ІКТ – електронний зв'язок, Інтернет, скайп.

Передусім, СПР дає можливість побудувати своє навчання за принципом індивідуального розвитку (Л. В. Онучак (2002), М. І. Смирновою (2005), І. П. Задорожною (2011)), створює сприятливі умови для формування АКК, оскільки передбачає запропоновані викладачем та обрані студентом методи, прийоми, засоби відповідно до індивідуальних потреб, можливостей, уподобань, через обмеженість навчального аудиторного часу у ВНЗ, а також урахуває психологічні особливості студента й обов'язкові умови інтенсивності вправ для оволодіння веденням ДАЗ. При обмеженні навчального аудиторного часу, а також з урахуванням психологічних особливостей студента й обов'язкової умови інтенсивності вправ для оволодіння цих знань, виникає необхідність навчати студентів самостійно працювати в позааудиторний час з використанням ІКТ.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретико-методологічною основою цієї статті є загальні положення дидактики вищої школи та методики навчання іноземних мов, методологічні принципи й підходи науково-педагогічного пошуку, а також теоретико-методологічні засади, на яких ґрунтується методика організації СПР майбутніх економістів у веденні ДАЗ з використанням ІКТ, а саме теоретичні підходи до організації самостійної та СПР, зокрема з ІМ (Г. М. Бурденюк, І. П. Задорожна, І. О. Зимня, Н. Ф. Коряковцева, О. М. Соловова, Т. Ю. Тамбовкіна, І. П. Тисячнюк, Л. В. Трофимова, Л. Дікінсон (L. Dickinson), Х. Холек (H. Holec), Д. Літл (D. Little) та ін.); психологічні передумови організації самостійної та СПР (Є. В. Заїка, І. О. Зимня, Г. С. Пригін та ін.); основні положення методики формування іншомовних умінь (Н. Ф. Бориско, Н. Д. Гальскова, Н. І. Гез, С. Ю. Ніколаєва, Ю. І. Пассов, Т. О. Пахомова, О. П. Петрашук, В. М. Плахотник, О. Б. Тарнопольський та ін.); теоретичні основи використання ІКТ у навчанні іноземних мов (М. А. Бовтенко, Л. І. Морська, Е. С. Полат, С. О. Рєпіна, П. І. Сердюков та ін.) і професійно орієнтованого спілкування, зокрема (М. Г. Євдокимова, О. М. Сорока).

Проведений нами аналіз наукових праць з педагогіки, психології, методики викладання ДАМ у ВНЗ свідчить про те, що проблема організації СПР майбутніх економістів у навчанні ДАЗ з використанням ІКТ не висвітлена належним чином.

Зокрема, проведений аналіз анкетування фахівців і студентів економічних спеціальностей щодо впровадження ІКТ у навчальний процес,

показав, що респонденти бажають бути конкурентоспроможними на ринку праці, а для цього їм краще вчити англійську мову з використанням ІКТ. Цікавим є те, що й надалі вони планують продовжувати вивчення англійської мови самостійно з використанням навчальних посібників і комп'ютерних програм, тобто ІКТ [1].

Отже, **метою статті** є дослідження теоретичних передумов використання ІКТ в організації СПР майбутніх економістів у навчанні ведення ДАЗ.

Виклад основного матеріалу. Суперечності між рівнем знань студентів і їх умінням повноцінно спілкуватися у своїй професійній діяльності можна вирішити, використовуючи сучасні технології, що створюють пріоритетні умови для самостійної пізнавальної діяльності й дають змогу значно підвищити ефективність навчального процесу. Отже, підвищити якість сучасного оволодіння АКК у діловому спілкуванні при організації СПР можливо шляхом використання ІКТ, особливо для фахівців економічних спеціальностей, чия професійна діяльність безпосередньо пов'язана з інформаційно-комунікаційним середовищем (написання ділової кореспонденції (наприклад, e-mail), ведення ділових бесід, конференцій, презентацій з іноземними партнерами по Skype тощо).

Слідом за Т. І. Коваль, вважаємо, інформаційні технології навчання відкривають нові можливості для організації СПР студентів, оскільки ІКТ модифікується, стає процесом не лише самонавчання, а й індивідуально-груповою діяльністю з можливістю організації як дистанційного керування нею викладачем, так і безпосереднього керування з боку комп'ютерної програми, що дає змогу кожному студенту навчатися за індивідуальною траєкторією учіння з метою досягнення певної мети навчання, поставленої викладачем або ним самим [3, 157–158].

Крім того, ураховуючи те, що для майбутніх економістів комп'ютер є також їхнім робочим місцем, застосування ІКТ для цієї категорії студентів сприятиме наближенню їх до умов, природних для професійної діяльності.

Розглянемо основні служби Інтернету, які можливо використовувати в навчанні ДАЗ у СПР. Так, до них належать WWW, електронна пошта, форум, чат, відеоконференція, Skype.

WWW (англ. World Wide Web), тобто всесвітня мережа є найбільшим всесвітнім багатомовним сховищем інформації в електронному вигляді. Вона працює за принципом клієнт-сервер, оскільки в ній існує велика кількість серверів, які за запитом клієнта надають йому гіпермедійний документ. Такий документ складається з частин із різним представленням інформації

(текст, графіка, звук, відео, тривимірні об'єкти тощо). У ньому кожен елемент може бути посиланням на інший документ чи його частину.

Електронна пошта – Інтернет-технологія, яка орієнтується на підтримку діалогу з відтермінованим доступом і передбачає, як правило, двостороннє спілкування [6, 359]. Ця служба Інтернет використовується для передачі текстових (аудіо, відео, друкованих) повідомлень і прикріплених до них файлів у вигляді листів. Завдяки використанню цієї пошти студенти мають можливість відсилати електронні ділові листи, повідомлення, звіти викладачу з та/ або усними роботами (My records); заповненими сторінками щоденника та таблицями самоспостереження.

Форум – Інтернет-технологія, орієнтована на підтримку багатостороннього діалогу як у реальному часі, так і з відтермінованим доступом. Для форуму характерна повноцінна схема ідентифікації учасників діалогу, які базуються на повних відомостях, що зберігаються в межах різних сеансів. Ведеться протокол обміну репліками, постійно доступний для учасників спілкування. Таким чином, форум передбачає можливість вибору часу роботи студентом, зберігання інформації в мережі для тривалого використання [2, 158].

Чат – інтернет-технологія, основна мета якої – максимальне пришвидшення та спрощення обміну репліками, – орієнтується на підтримку багатостороннього діалогу реального часу, характеризується спрощеною схемою ідентифікації учасників діалогу [2, 158]. Ведеться протокол обміну репліками у вигляді звичайного текстового файлу, який доступний для учасників чату під час сеансу.

Відеоконференція – Інтернет-технологія, спрямована на підтримку багатостороннього діалогу реального часу [2, 158]. Відрізняється від чату більш досконалою системою ідентифікації учасників діалогу й використанням мультимедійних матеріалів – презентацій, аудіозаписів тощо. Таким чином, під час відеоконференції формами передачі інформації є не лише текст, як у випадку з чатом, але й статичне, динамічне зображення, звук [2, 158].

Комунікаційна система Skype – це програмне забезпечення з закритим кодом, має не стандартизований протокол, відома завдяки широкому спектру її особливостей, зокрема безкоштовній голосовій та відеоконференції, та завдяки її здатності використовувати децентралізовану peer-to-peer технологію для подолання звичайних проблем із брандмауером та NAT (Network Address Translation) [7]. Завдяки Skype студенти мають можливість спілкуватися як в усній (продукуванні діалогів та монологів ДАМ), так і в письмовій формах (асинхронному діловому листуванні).

Таким чином, позааудиторне заняття з ДАМ можливе й з використанням Інтернет-технологій, студенти можуть брати участь у телеконференціях реального часу, які включають чат і телеконференції, форуми, телеконференції з відтермінованим доступом; діловому листуванні за допомогою електронної пошти, усному та писемному спілкуванні ДАМ засобами Skype.

Велике значення в навчанні майбутніх економістів приділяється формуванню АКК у веденні ділових засідань. При цьому треба мати на увазі, що в цій ситуації майбутній економіст може брати участь у головуванні, як учасник на зборах, засіданнях, та вміти аргументувати, контраргументувати тощо. У цій ситуації ділового спілкування виділяються певні функції, які виконує мовець у процесі спілкування, та певні лінгвістичні засоби, без яких не обходяться жодні збори та засідання. При цьому ми повинні враховувати усний і писемний аспекти ділового спілкування на засіданнях.

Так, форми ділового усного спілкування, які ми виділили, це – монологічне та діалогічне мовлення. До усного ділового монологічного мовлення ми відносимо публічні звернення (виступи, повідомлення, інструктування, промови тощо), звернення до аудиторії (доповіді, звіти, презентації тощо), які можливі протягом ділових засідань. Ділове діалогічне мовлення включає дискусії, бесіди, практичну цілеспрямовану кооперацію (обговорення документа, обговорення події, презентація, яка не виключає можливості запрошувати слухачів ставити запитання протягом виступу тощо) на ділових засіданнях.

Під час розробки системи вправ і завдань із використанням ІКТ нам необхідно враховувати те, що форми ділового усного спілкування можливі на різних етапах ведення ДАЗ. Так, монологічне й діалогічне мовлення наявне в таких ситуаціях, як ділова презентація (виступ (монолог) й відповіді на запитання аудиторії (діалогічне мовлення), протягом проведення ділових засідань (виступ учасника (монолог), підведення підсумків засідання головуючим (монолог), обговорення документа або дискусії (діалог / полілог)) тощо.

Передусім, у навчанні діалогічного мовлення виокремлюємо такі види діалогу, які, вважаємо за доцільне, навчати: діалог-розпитування; діалог-домовленість; діалог-обмін думками; діалог-обговорення (дискусія). Проведений аналіз служб Інтернету надав можливість використовувати нам у навчанні створення й продукування цих діалогів такі з них, як WWW, форум, чат, відеоконференція, Skype.

Щодо навчання монологічного мовлення, то ми виділяємо монолог-повідомлення; монолог-презентацію; монолог-довідь; монолог-звіт (звітування); монолог головуючого на засіданні; монолог-міркування/переконання. Звідси, ми можемо використовувати такі служби, як форум, чат, WWW, відеоконференція, Skype.

У навчанні ділового письма засобами ІКТ нам необхідно створити вправи для навчання ділового електронного листування; фіксування повідомлень написання звітів, есе; тез доповідей, презентацій, те, що, зазвичай, використовується на ДАЗ.

А, отже, у навчанні писемного мовлення протягом ведення студентами ДАЗ, вони повинні оволодіти такими жанрами, як порядок денний; нотатки; електронні листи (повідомлення); інструкції; короткі резюме (есе); звіти; тези доповідей. У навчанні писемного мовлення викладач може використовувати такі засоби: WWW, електронна пошта, форум, чат, Skype тощо.

Висновки. Проведений вище аналіз основних служб Інтернет надав нам можливість у подальшому розробляти вправи та завдання в навчанні самостійного позааудиторного ведення усних (Business meeting's process) та письмових (Business meeting's documentation (agenda, reports, essays)) ДАЗ засобами ІКТ.

Перспективи подальших наукових розвідок. Наступним етапом нашої роботи буде опис системи вправ і завдань засобами ІКТ у навчанні майбутніх економістів ведення ДАЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биконя О. П. Особливості навчання ділової англійської мови студентів економічних спеціальностей / О. П. Биконя // Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. – Вип. 20. – С. 150–157.
2. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною комунікативною компетенцією: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / І. П. Задорожна. – К., 2012. – 770 с.
3. Коваль Т. І. Професійна підготовка з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів : монографія / Т. І. Коваль. – К.: Ленвіт, 2007. – 264 с.
4. Лапінський В. В. Проблемні аспекти розробки і використання електронного підручника: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання / В. В. Лапінський. – Вип.4. – К. : НПУ, 2001. – С. 148–154.
5. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напряму 0501 – «Економіка і підприємництво» / кол. авт. під загал. кер. А. Ф. Павленка. – К. : КНЕУ, 2002. – 51 с.
6. Педагогические технологии дистанционного обучения : [учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед.] / [Е. С. Полат, М. В. Моисеева, А. Е. Петров и др.] ; под ред. Е. С. Полат. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 400 с.
7. Skype (укр. Скайп) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Skype>.

РЕЗЮМЕ

Биконя О. П. Использование информационно-коммуникационных технологий в обучении студентов ведению деловых англоязычных собраний.

В статье рассматриваются вопросы, связанные с использованием информационно-коммуникационных технологий в обучении будущих экономистов ведения англоязычных деловых собраний в процессе самостоятельной внеаудиторной работы по деловому английскому языку. Обоснована актуальность ведения студентами экономических специальностей ведения англоязычных деловых собраний с использованием информационно-коммуникационных технологий. Исследованы теоретические предпосылки организации самостоятельной внеаудиторной работы студентов экономических специальностей по деловому английскому языку. Рассмотрены основные службы Интернета, которые можно использовать в обучении ведению англоязычных деловых собраний в самостоятельной внеаудиторной работе. Проанализированы формы делового устного общения, которые возникают в процессе ведения англоязычных деловых собраний.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, самостоятельная внеаудиторная работа, деловой английский язык, студенты экономических специальностей, англоязычное деловое собрание.

SUMMARY

Bykonya O. Using information and communication technologies in teaching business English students conducting meetings.

The article deals with teaching the students of economic specialties Business English using information and communication technologies, especially business meetings at their self-study out of work at class. It has been worked out urgency of conducting the students of economic specialties reference English-speaking business meetings using information and communication technologies. The theoretical premises of organization of independent extracurricular activities of the students of economics in Business English and the study of the technology used to handle information and aid communication have been studied. The author describes how to teach future economists Business English meeting, especially how to make a group of people agree to an important business decision which can seem like a difficult task. In Business English meeting the students should come to the table with different values, visions, opinions, experiences and priorities. That's why different types of dialogues and monologues are appeared and these differences also make decisions stronger. It is discussed how to get groups to agree, to reach consensus when different types of dialogue and monologues are wiser and better. There is a variety of techniques that the teacher of Business English may use. In this article it is studied an option, highlighting a final choice, and testing for consensus in written and oral forms which are appeared in the meeting. Information and communication technologies in teaching the students of economics in Business English meetings refers to teaching and learning the subject matter that enables understanding the functions and effective use of these technologies. A review and contextualization of the literature on teaching Business English meetings using information and communication technologies as a subject implied that there is limited, systematically-derived, quality information. The major Internet services are World Wide Web, electronic mail, forum, chat, video conferencing, Skype that can be used in teaching conducting Business meetings in the English-speaking at self extracurricular work. The forms of oral communication Business such as monological and dialogical speech may appear in the process of English-speaking Business meetings. It is planned to create the system of exercises and tasks using information and communication technology in teaching future economists English-speaking Business meetings concluding monological and dialogical speech in different parts of meeting.

Key words: *information and communication technology, self-study work of a class, Business English, the students of economic specialties, English Business meeting*